

ELŐSZÓ

A KÖZBESZERZÉSI KORRUPCIÓ TÁRGYÁBAN A KÖZBESZERZÉSEK TANÁCSA ÁLTAL MEGRENDELT KUTATÁSOK ALAPJÁN KÉSZÍTETT TANULMÁNYOKHOZ

Az állami és az európai uniós források elosztásában a közbeszerzések kiemelkedően fontos szerepet játszanak. Az államháztartás kiadásainak ésszerűsítése, a közpénzek felhasználásának átláthatóvá tétele és nyilvános ellenőrizhetősége, továbbá a közösségi forrásokért folytatott verseny tisztaságának biztosítása ma már nem képzelhető el a közbeszerzések szabályozott rendje nélkül.

A közbeszerzés sem mentes azonban a hibás, rendeltetésellenes, sőt akár törvénysértő egyedi eljárásoktól, noha maga a közbeszerzési törvény számos, az átláthatóság biztosítására irányuló rendelkezést tartalmaz, és több olyan szabályozási eleme van – mint például a hirdetményellenőrzés és a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárása –, amelyek a Közbeszerzések Tanácsa számára is lehetőséget biztosítanak a közvetlen intézkedésre. A Közbeszerzések Tanácsa a felsorolt eszközökön kívül közvetlen ellenőrzési jogkörrel nem rendelkezik, erre azonban más szervezetek – például az Állami Számvevőszék vagy a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal – jogosultak, és ide sorolhatjuk a belső ellenőrzés rendszerét is.

A közbeszerzési törvény tekintetében rögzíthető, hogy az olyan sajátos eljárási jogot tartalmazó rendszer, amely alapvetően nem a korrupció megakadályozására irányul – célkitűzései, alapelvei összetett célrendszer érvényesítését szolgálják –, de maradéktalan betartása esetén fontos garanciákat jelent a korrupciós törekvések ellen is.

Mivel a közbeszerzési eljárások végső soron a közpénzek elosztásának eszközét jelentik, nem meglepő, hogy – más országokhoz hasonlóan – időről-időre felmerülnek a közbeszerzésekkel kapcsolatos korrupciós gyanúk, vádak, sőt ismertté válnak valószínűsített korrupciós esetek. A közbeszerzések kapcsán hazánkban is – alappal vagy alap nélkül – sokan és gyakran hozták

összefüggésbe a közbeszerzéseket a korrupcióval, ami érezhetően csökkentette és csökkenti az intézmény iránti bizalmat.

A Közbeszerzések Tanácsa, amelynek alapvető feladatai közé tartozik a közbeszerzési folyamatok figyelemmel kísérése és a jogszerű közbeszerzési magatartások támogatása, 2007-ben elhatározta, hogy tudományos módszerekkel vizsgálja meg a közbeszerzési korrupció jelenségét. A Tanács célja az volt, hogy a lehetőségek szerint objektív képet kapjon ennek természetéről, jellemzőiről, s megfelelő adatok birtokában megalapozott javaslatokat kezdeményezhessen a korrupcióval szembeni fellépés érdekében. Ezért – közbeszerzési eljárásokban kiválasztott – kutatóintézeteknek adott megbízást a közbeszerzési korrupció tudományos vizsgálatára, a feltárt adatok elemzésére, s korrupcióellenes javaslatok kidolgozására. Annak tudatában, hogy a korrupció látens társadalmi jelenség, a Tanács többféle kutatási módszer alkalmazását látta szükségesnek, amelynek alapján a közbeszerzési eljárások szereplői körében lefolytatott reprezentatív, valamint mélyinterjúk felmérésre, széles körű sajtóelemzésre és a vonatkozó szakirodalom feldolgozására került sor.

A kutatási eredmények egy része megerősíteni látszik számos korábbi feltételezést, például a korrupció során alkalmazott, jól ismert módszerek előfordulása tekintetében, vagy a korrupcióval kapcsolatos negatív attitűdök vonatkozásában. Néhány pontban viszont a kapott adatok nem egyértelműek, sőt helyenként ellentmondani látszanak egymásnak. Így az országos reprezentatív minta alapján elvégzett felmérés eredménye azt mutatja, hogy a közbeszerzési eljárások résztvevői szerint a közbeszerzések kb. 40%-ában fordulhat elő korrupció, ezzel szemben a mélyinterjúk, kvalitatív módszerekre támaszkodó vizsgálat alapján a kutatók a közbeszerzési eljárások kétharmadának-háromnegyedének érintettségére vonatkozó becslést adtak. A kutatások – talán a téma érzékeny volta, vagy más, a kutatással kapcsolatos ok miatt – néhány területen nem hoztak konkrét, a szubjektív becsléshez képest meggyőzőbb eredményeket. A közbeszerzési eljárások során elkövetett korrupciós cselekmények megnyilvánulási formáit, valamint a közbeszerzési korrupció mélyebb társadalmi okait illetően a kutatás nem produkált részletes adatokat vagy új bizonyítékokat. S úgy tűnik, a kapott eredmények alapján nehezen lehet az eddigieknél célirányosabb, gyakorlatban is használható korrupcióellenes javaslatokat megfogalmazni.

Az eredmények, a kutatói következtetések nyilván többféle módon értékelhetők. A Közbeszerzések Tanácsa, ismét kifejezve elkötelezettségét a korrupcióval szembeni küzdelem mellett, azzal a szándékkal teszi közzé teljes körűen az általa megrendelt kutatás eredményeit, hogy azok váljanak a korrupcióellenes szakmai diskurzus részévé, s felhasználhatók legyenek további módszerek,

javaslatok kidolgozásához. E kötet kiadása tehát nem egy folyamat lezárását, sokkal inkább kiindulópontját jelenti, amely elvezethet a korrupcióval szembeni hatékonyabb fellépéshez, s ezen keresztül a közbeszerzések átláthatóságának, ellenőrizhetőségének további javításához, illetve tisztességes alkalmazásának biztosításához.

a Közbeszerzések Tanácsa nevében

dr. Bakonyi József
elnök